La «Catalan Anthology» del P.E.N. America

Epistolari Manuel de Pedrolo & Vicenç Riera Llorca & Pere Pagès (Víctor Alba) (1954-1986)

La «Catalan Anthology» del P.E.N. America

Epistolari

Manuel de Pedrolo & Vicenç Riera Llorca & Pere Pagès (Víctor Alba) (1954-1986)

Recerca, edició i pròleg a cura de

Josep Ferrer i Costa
Joan Pujadas i Marquès

Publicacions de l'Abadia de Montserrat

2026

Pròleg

Sota el títol general de *La «Catalan Anthology» del P.E.N. America*, aquest volum aplega la correspondència conservada a tres bandes entre Manuel de Pedrolo, Vicenç Riera Llorca i Pere Pagès (Víctor Alba), escrites entre 1965 i 1981. Concretament parlem de 69 cartes intercanviades entre V. Riera Llorca i M. de Pedrolo, datades entre 1954 i 1974; 78 cartes de Riera Llorca i Pere Pagès (Víctor Alba), redactades entre 1957 i 1986, i 9 cartes de Pere Pagès i Manuel de Pedrolo, de la dècada 1969 i 1979.

Els protagonistes d'aquesta relació epistolar a tres bandes són, per ordre d'edat, els següents:

D'una banda, l'escriptor i periodista Vicenç Riera Llorca (Barcelona, 1903 – Pineda de Mar, 1991), considerat un dels cronistes més destacats de l'exili català de postguerra i un narrador realista i documental de la societat catalana del segle xx.

Fill d'una família obrera, va cursar estudis primaris i comercials i des de 1928 continuà la seva formació a l'Ateneu Polytechnicum, que tanta bona feina van fer en la instrucció de les classes obreres i populars, institució vinculada a la Unió Socialista de Catalunya de Rafael Campalans i Manuel Serra i Moret, partit en el qual militaria de 1931 a 1936. Durant la Segona República, Riera es va incorporar al periodisme, va col·laborar com a redactor i caricaturista en publicacions com *L'Esquella de la Torratxa*, *La Campana de Gràcia*, *El Cor del Poble*, va ser redactor de *Justícia Social* i sobretot dels diaris *L'Opinió* (1932-1934) i *La Rambla* (1935-1938). Fou cap del Servei de Publicacions de la Conselleria d'Agricultura de la Generalitat (1937-1938) i el juny de 1938 s'incorporà com a voluntari a l'Exèrcit Republicà.

L'any 1939, en finalitzar la guerra, s'exilià primer a França, on va estar internat en els camps de concentració dels Banys d'Arles i del Voló, dels quals va fugir. Es traslladà a la República Dominicana (desembre de 1939) i finalment a Mèxic (febrer de 1942), on residia la potent comunitat d'exiliats catalans. Allà va jugar un paper important en la vida cultural de l'exili català: treballà com a redactor en diverses publicacions, fins que ingressà a l'Ambaixada Britànica a Mèxic, i hi feu de cap de premsa (1952-1969).

Fou secretari de redacció de *La Nostra Revista* (1946-1952, núms. 1-63), i director de *Pont Blau* (1952-1963, 126 núms.), la revista de més llarga durada de les creades pels exiliats catalans, i col·laborà en capçaleres com *Catalunya* (Buenos Aires), *Germanor* (Santiago de Xile) i *Quaderns de l'Exili*, *Lletres*, *Veu Catalana* i *El Poble Català* (Mèxic). Els articles que publicà en les revistes de l'exili han estat aplegats en el volum *Cròniques americanes* (2003).

La seva trajectòria literària es va iniciar també a l'exili amb la publicació de la seva primera novel·la i obra mestra, *Tots tres surten per l'Ozama* (1946), un relat que combina la crònica de l'aventura dels catalans exiliats amb la situació social dominicana.[1] Aquest estil, situat entre la crònica periodística i la ficció literària, definí gran part de la seva obra i li va valer ser considerat un testimoni narratiu de l'exili i de la Catalunya contemporània.

Amb el retorn al país el setembre de 1969, establert a Pineda de Mar, Riera Llorca continuà la seva producció narrativa que l'exili havia interromput vint anys abans. Entre les seves obres més importants destaquen novel·les com *Amb permís de l'enterramorts* (1970), Premi Prudenci Bertrana i Crítica Serra d'Or, i *Fes memòria, Bel* (1972), premi Sant Jordi, així com *Roda de malcontents* (1968), *Joc de xocs* (1970), *Oh, mala bèstia!* (1972) o *Què vols, Xavier?* (1974). A més de novel·les i relats, va publicar memòries (*El meu pas pel temps*, 1979 i *Els exiliats catalans a Mèxic*, 1994). Pòstumament s'ha editat també una bona mostra de la correspondència que va mantenir: *Epistolari Joan Fuster-Vicenç Riera Llorca*, 1993, premi crítica Serra d'Or, 1995, reeditat amb el títol de Joan Fuster. *Correspondència. 15 i 16, Vicenç Riera Llorca*, 2020, *Epistolari Albert Manent & Vicenç Riera Llorca* (2015), *Epistolari-Textos. Joan Triadú & Vicenç Riera Llorca* (2022), *Epistolari Domènec Guansé & Joan Coromines, Albert Manent i Vicenç Riera Llorca* (2024) i *Epistolari Vicenç Riera Llorca & Miquel Ferrer* (2025).

D'una generació posterior de Riera Llorca, l'escriptor Manuel de Pedrolo i Molina (l'Aranyó, 1918 – Barcelona, 1990), considerat un dels autors més prolífics —més d'un centenar de títols publicats— i influents de la literatura catalana del segle XX, és, precisament per això, segons Joan Fuster, un «cas a part»: «Pedrolo és un escriptor prodigiosament fecund: d'una força creadora irruent, inquieta, constant». I es val de Rafael Tasis per qualificar-lo de «el novel·lista més considerable d'aquest segle».[2]

1. En la base d'aquesta obra que porta el títol del riu Ozama que travessa la capital de la República Dominicana, Santo Domingo, aleshores Ciudad Trujillo, pel nom del brutal dictador Rafael Leónidas Trujillo (1891-1961), un altre *Generalísimo*, hi ha una sèrie de contes d'ambientació dominicana publicats bàsicament en la revista *Catalunya*, de Buenos Aires, a la primera meitat de la dècada dels anys quaranta. Vid. Vicenç Riera Llorca, *Georgette i altres contes*, edició a cura de Josep Ferrer i Joan Pujadas, Barcelona, Curial, 1995.

2. Vid. Joan Fuster, *Literatura catalana contemporània*, Barcelona, Curial, 1971, p. 391.

Nascut en una família de propietaris rurals, va passar part de la seva infantesa a Tàrrega, on va fer els estudis de batxillerat abans de traslladar-se a Barcelona el 1935 per continuar la seva formació, que quedaria truncada per l'esclat de la Guerra Civil (1936-1939). Durant el conflicte s'afilià a la CNT-FAI i serví en l'artilleria de l'Exèrcit Popular Republicà, experiències que marcarien la seva visió crítica del món.

Després de la guerra, establert a Barcelona, Pedrolo va començar a publicar amb regularitat, sobretot amb una obra centrada en la narrativa i altres gèneres literaris. L'any 1954, amb *Estrictament personal*, obtingué el premi Joanot Martorell, que li donà visibilitat. A partir d'aquí va construir una carrera extraordinàriament prolífica, amb una producció que supera el centenar d'obres entre novel·les, contes, teatre, poesia, assaig i articles periodístics, així com traduccions de noms com Sartre, Dos Passos o Faulkner.

Pedrolo va treballar amb gairebé tots els mitjans i revistes catalans de l'època i la seva obra va ser fortament condicionada per la censura durant la dictadura franquista, de manera que molts textos van sortir mutilats o fins i tot prohibits. Malgrat això, la seva capacitat d'innovació narrativa i la seva inquietud temàtica el van consolidar com una veu central de les lletres catalanes contemporànies. Temes com la llibertat individual, les contradiccions socials, la crítica política i el compromís amb la llengua i la cultura catalanes travessen la seva obra.

Entre els títols més destacats hi ha el doble relat de *Domicili provisional* (1956), la novel·la negra *Joc brut* (1965); la novel·la psicològica *Cendra per Martina* (1965, Lletra d'Or 1966); *Totes les bèsties de càrrega* (1967, premi Crítica Serra d'Or 1968), un retrat simbòlic de la societat; *Estat d'excepció*, novel·la utòpica, premi Prudenci Bertrana 1968, que no es publicà per culpa de la censura fins l'any 1975 amb el títol *Acte de violència*; la novel·la policíaca *Mossegar-se la cua* (1968) i, sobretot, *Mecanoscrit del segon origen* (1974), una novel·la de ciència-ficció sobre la supervivència i la reconstrucció humana que ha estat molt llegida, reeditada, traduïda, i adaptada a la televisió i al cinema, un dels grans *bestsellers* de la literatura catalana: una obra aparentment senzilla que ha esdevingut un clàssic popular i pedagògic, amb una incidència enorme en generacions de lectors.

Pedrolo va exercir una influència intel·lectual i moral com a escriptor compromès, ferm defensor de la llengua catalana i del dret a l'autodeterminació, especialment durant el franquisme i la transició, fet que contribuí, juntament amb la qualitat literària de les seves obres, a que li fos concedit l'XI Premi d'Honor de les Lletres Catalanes (1979). Després d'un purgatori llarg i injust, afavorit per aquella fecunditat de què parlava més amunt Fuster,

la seva obra comença a ser revisada i valorada com cal gràcies a iniciatives com les de l'editorial Comanegra, que ha reeditat recentment en dos volums la seva tetralogia *La terra prohibida* (Comanegra, 2017 i 2018) i els seus articles més combatius a *Prosa de combat* (Comanegra, 2025).

De la mateixa generació que l'anterior és Pere Pagès i Elies (Barcelona, 1916 – Sant Pere de Ribes, 2003). Fou un destacat periodista, escriptor, historiador, polític i professor universitari, conegut sobretot pel seu pseudònim literari i periodístic, Víctor Alba. La seva trajectòria personal i intel·lectual reflecteix molt bé les tensions polítiques i socials del segle xx a l'Estat i a l'Europa d'entreguerres i postguerra.

Pagès, fill rebel d'una família de fabricants de teixits de Sabadell, va estudiar Dret a la Universitat de Barcelona, però la seva veritable vocació fou el periodisme polític. Des de molt jove —va marxar de casa amb 16 anys— es va implicar en la militància d'esquerres. Primer es va afiliar al Bloc Obrer i Camperol (1932) que, a finals de 1935, s'uní a l'Esquerra Comunista d'Andreu Nin per formar el poderosíssim Partit Obrer d'Unificació Marxista (POUM), una organització comunista antiestalinista molt destacada durant la Segona República i la Guerra Civil. En l'àmbit laboral començà fent d'aprenent en el diari *El Día Gráfico* (1932) i col·laborà en *La Rambla* (1932). A partir del 1935 fou redactor dels diaris *Última Hora* i *La Humanitat*, propietat d'ERC.

Durant la Guerra Civil (1936-1939) va ser director de *La Batalla*, el diari orgànic del POUM, i va participar activament en els esdeveniments polítics i armats de Barcelona, incloses les conegudes Jornades de maig de 1937, en què va coincidir amb figures com George Orwell. Posteriorment va ser detingut i empresonat per les autoritats franquistes. Després de la guerra, va passar uns sis anys a la presó (1939-1945), abans d'exiliar-se a França, on fugí aprofitant un permís penitenciari.

El seu exili va ser intens i de llarg recorregut. A França va col·laborar amb la revista *Combat* i va establir amistat amb Albert Camus, amb qui traduí al francès el *Cant espiritual*, de Joan Maragall: «Si le monde est déjà si beau. Seigneur, quand on le contemple / De cet oeil où vous avez mis votre paix, / Que nous donnerez-vous de plus, dans une autre vie?», publicat a la revista francesa de vida efímera *Le Cheval de Troie* (París), núm. 2-3 (agost-setembre de 1947).[3]

El 1947 s'instal·là a Mèxic, i va treballar per a diversos mitjans, com al prestigiós diari *Excélsior*, on redactava cròniques judicials amb el nom de *Bertillon Jr.*, que causaren sensació perquè fugia de la còpia de les notes

3. Posteriorment publicat a Mèxic: Joan Maragall, «Chant Spirituel», *Pont Blau* (Mèxic), VI, núm. 62 (desembre de 1957), p. 401.

judicials habituals i publicava el resultat de les seves pròpies informacions i investigacions, i a les revistes *Panoramas* i *Cuadernos Americanos*, alhora que guanyava prestigi com a especialista contrastat de temes polítics, econòmics i socials. Va dirigir el Centro de Estudios y Documentación Sociales. L'any 1957 acceptà el càrrec de traductor i redactor de l'Organització Mundial de la Salut de Washington i, el 1960, fou cap de la secció editorial de l'Organització d'Estats Americans, alhora que col·laborava en el suplement cultural d'*Excélsior*, i viatjava per tot Amèrica Llatina. Entre 1962 i 1965 es torna a instal·lar a Mèxic. L'any 1965 inicià la seva carrera acadèmica com a professor de periodisme i ciències polítiques, primer a la Universitat de Kansas i, a partir de 1968, a la Kent State University, de Kent, Ohio. A partir d'aquest any passà sis mesos a Barcelona, on col·laborà en els diaris *El Correo Catalán*, *Diario de Barcelona* i *Avui*, que combinava amb la docència semestral als Estats Units.

Al llarg de la seva vida va ser autor d'una obra extensa i polifacètica: novel·la, assaig, història social i política, així com memòries i cròniques. Entre les seves obres més destacades es troben *Els supervivents* (1950), una novel·la ambientada en la postguerra; la controvertida *Histoire des Républiques Espagnoles* (París, 1948), *Historia del comunismo en América Latina* (1953); *The Latin Americans* (1969); i textos d'autoanàlisi i crítica social com *Retorn a Catalunya* (1970) i *Catalunya sense cap ni peus*. També va publicar les seves memòries en tres parts *Sísif i el seu temps*: *Costa avall* (1990), *Costa amunt* (1990) i *L'emprenyament* (1995).

Tot i que els temes de conversa d'aquest epistolari són diversos, sense cap mena de dubte el tema central és la preparació i elaboració d'aquesta Antologia de la Literatura Catalana Contemporània, encarregada pel PEN American Center, actualment PEN America, branca nord-americana d'aquesta prestigiosa institució —PEN Club International—. El PEN Club International (el nom de la qual és format per l'acrònim de *Poets, Essayists and Novelists* (PEN), que alhora juga amb la paraula anglesa *pen* 'bolígraf', eina indispensable de la creació literària moderna) va ser creat l'any 1921 a Londres com una associació d'escriptors amb la finalitat de promoure la literatura i, de retop, la llibertat d'expressió, ingredient imprescindible perquè es donin les condicions necessàries perquè fructifiqui la literatura. Amb prou feines un any després, el 1922, es creava el PEN American Center sota els auspicis de l'escriptora Willa Cather, el dramaturg Eugene O'Neill, el poeta Robert Frost, la novel·lista Ellen Glasgow, el poeta Edwin Arlington Robinson, i l'articulista Robert Benchley, tots ells noms de prestigi en el panorama literari de l'època.

El tret de sortida d'aquesta relació entre el PEN American Center i els nostres homes té lloc l'any 1970, quan Robert Payne, president del Translation Committee del PEN American Center, contacta amb Víctor Alba per convidar-lo a participar en la «Conference on Translation», que s'havia de fer a Nova York aquell mateix any, invitació que indica la bona premsa amb què comptava Víctor Alba als Estats Units, i que aquest acceptà.[4] La seva conferència, titulada «Translation, Modernization, and Related Problems in the Spanish Language», fou recollida en les actes del congrés *The World of Translation* (PEN American Center, New York, 1971).[5]

En la seva intervenció, Víctor Alba denunciava, entre altres coses, la situació d'indefensió mundial en què es trobaven les llengües minoritàries, minoritzades, perseguides i prohibides, com era el cas de la llengua catalana, per fer-se un lloc al món:

> «Un altre problema que he viscut personalment de molt a prop, i que existeix en molts països subdesenvolupats, és el problema de les llengües molt minoritàries. La meva llengua, per exemple, és el català, no el castellà. Quan escric en castellà, tradueixo la meva pròpia llengua. El català el parlen aproximadament cinc milions de persones. Hi ha altres llengües en una situació similar. I de vegades hi ha poetes i novel·listes molt bons, excel·lents, especialment poetes, que escriuen en aquestes llengües. (Per alguna raó estranya, les llengües perseguides introdueixen molts més poetes que no pas novel·listes, assagistes o dramaturgs als lectors del món.) Crec que és una pèrdua per a la cultura general, per a la vida intel·lectual general del món, que aquestes persones no siguin conegudes simplement perquè escriuen en, diguem-ne, llengües molt minoritàries.»

Víctor Alba suggeria que potser el PEN Internacional podria ajudar a resoldre aquest problema:

> «Quan pertanys a una de les llengües molt minoritàries no pots ni presentar els teus manuscrits o els teus llibres a ningú fora del teu petit, petit país. Perquè ningú no llegeix la llengua! Aquesta és una pèrdua cultural important que el P.E.N. podria prendre mesures per evitar.»

4. La correspondència entre Pere Pagès (Víctor Alba) i el PEN America Center està dipositada a l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC): expedient «01.2.18 PEN CLUB USA. Correspondència rebuda i enviada (3.IV.1970 – 29.XII.1976)».

5. Vid. Annex II, 1, la versió catalana «Traducció, modernització i problemes connexos en la llengua espanyola».

Sigui com sigui, el PEN American Center recollí el guant. Sembla que en aquesta decisió hi tingué un paper important l'esmentat Robert Payne (1911-1983), escriptor nord-americà d'origen britànic, especialitzat en biografies històriques, autor de més d'un centenar de títols, entre els quals destaquen els de temàtica històrica, com per exemple, *The Civil War In Spain (1936-1939)* (London, 1963), en què demostra un bon coneixement de la realitat plurinacional de l'Estat espanyol. Va ser entre 1969 i 1976 president del Translation Committee del PEN America, i fou l'animador i catalitzador de les moltíssimes activitats d'aquest comitè, entre les quals destaca, l'any 1969, la redacció del *Manifesto on Literary Translation*, actualitzat l'any 2023, en què es reivindicava la tasca dels traductors:

> «Ha arribat el moment que els traductors surtin a la llum i es posin d'acord en una línia d'actuació comuna. Durant massa temps han estat els fills perduts del bosc encantat de la literatura. Sovint els seus noms són oblidats, estan grotescament mal pagats, i els seus serveis, tot i el seu mestratge, són considerats amb el respecte lleugerament condescendent i compassiu abans reservat a les minyones subalternes.»

I alhora encoratjava la potenciació de la traducció de textos literaris de totes les llengües del món, especialment de les més desconegudes dels cinc continents a l'anglès. Si bé és cert que el punt de vista d'aquest *Manifesto* era clarament anglocentrista, també és veritat que ningú ja aleshores podia regatejar el paper de *lingua franca* mundial de l'anglès i de la seva potència econòmica per poder portar a terme aquest projecte.

És en aquest context que cal situar l'encàrrec, per part del PEN America Center, d'una antologia de la literatura catalana en anglès. Segurament l'encàrrec es va fer en aquella «Conference on Translation», celebrada a Nova York entre l'11 i el 15 de maig, perquè en una carta de 11 de juny de 1970 de Víctor Alba a la Sra. Frances Keene, vicepresidenta de l'esmentat Translation Committee del PEN American Center, li expressa l'entusiasme d'escriptors i crítics catalans consultats sobre la possibilitat de fer aquesta antologia anglesa de la literatura catalana, apunta que l'antologia abraçaria la producció posterior a 1939 i resta a l'espera de la confirmació de l'encàrrec. La correspondència mostra que a finals de 1971 el projecte ja estava prou afinat, i es confirmà el 27 de març de 1972, quan Mrs. Kirsten Michalski, secretària executiva del PEN America Center, anuncià la concessió d'una subvenció gens menyspreable de 2.000 dòlars per cobrir els costos de la traducció d'una *Catalan Anthology*, i un termini d'execució de 2 anys. Això

volia dir, entre altres coses, i una vegada més, que la feina s'havia de fer de manera generosa i altruista, fet al qual els nostres almogàvers estaven, i estan, més que acostumats.

Víctor Alba, que passava mig any exercint la docència als Estats Units d'Amèrica, necessitava col·laboradors que l'ajudessin a tirar endavant la tria i preparació d'aquesta *Catalan Anthology*. La persona escollida va ser Vicenç Riera Llorca, a qui Víctor Alba ja coneixia de les redaccions de la premsa barcelonina dels anys trenta. Però sens dubte que la relació s'afermà a Mèxic, on Riera era molt actiu dins la vida política i cultural de la poderosíssima comunitat catalana del país, i amb qui Víctor Alba edità la revista de vida efímera *Cròniques* (1948), que es distribuïa a l'interior. El to de les cartes entre Víctor Alba i Vicenç Riera Llorca destil·len una complicitat amical prou rotunda.

Riera Llorca havia demostrat a bastament la seva capacitat organitzativa i bon criteri general com a director de *Pont Blau* (1952-1963), on col·laboraren tant Víctor Alba[6] com Manuel de Pedrolo.[7] Segurament aquests dots de Riera Llorca foren els que feren que Víctor Alba preferís comptar amb la seva col·laboració, que es completà amb la de l'escriptor Manuel de Pedrolo, amb qui Riera Llorca havia contactat durant la dècada dels anys seixanta, encara des de Mèxic. Riera Llorca, que sempre va tenir un ull posat a Catalunya, seguia amb molt d'interès l'actualitat política i literària del país, entre els quals despuntà la novel·lística de Pedrolo, que Riera Llorca seguia amb molta atenció i, comentava, des de les pàgines de *Xaloc* (Mèxic, 1964-1981);[8] Riera, que havia reprès la seva carrera literària l'any 1968, encara de Mèxic estant, amb *Roda de malcontents*, també el tenia com a confident de la realitat literària del moment. Riera Llorca es jubilà l'any 1969 i retornà definitivament a Catalunya amb una pensió completament insuficient per viure a casa nostra.[9]

6. En total, Víctor Alba publicà a *Pont Blau*, entre 1956 i 1963, 26 col·laboracions entre textos de creació literària, articles polítics i assaigs periodístics.

7. Les col·laboracions de Manuel de Pedrolo a *Pont Blau* van ser 8 en total entre 1954 i 1962, totes de creació literària, la majoria de les quals no enviades expressament, sinó que autoritzada la seva publicació per haver estat premiades en els Jocs Florals. De les enviades directament, destaca que dues van haver de ser censurades per motius de pudícia, com lamentava i es disculpava Riera Llorca ja en la primera carta d'aquesta correspondència (de V. Riera Llorca a M. de Pedrolo, Mèxic, 30 set. 1954).

8. Riera Llorca recensionà les novel·les següents de Pedrolo: *Balanç fins a la matinada* (*Xaloc*, núm. 1, setembre-octubre de 1964, p. 54); *Joc brut* (*Xaloc*, núm. 18, març-abril de 1967, pp. 67-68); *Totes les bèsties de càrrega* (*Xaloc*, núm. 24, maig-juny de 1968, pp. 79-80); *Solució de continuïtat* (*Xaloc*, núm. 25, juliol-agost de 1968, p. 114); *Mossegar-se la cua* (*Xaloc*, núm. 25, juliol-agost de 1968, pp. 114-115); *Temps obert* (*Xaloc*, núm. 26, setembre-octubre de 1968, pp. 145-147); *Entrada en blanc* (*Xaloc*, núm. 29, març-abril de 1969, p. 38), i *M'enterro en els fonaments* (*Xaloc*, núm. 31, juliol-agost de 1969, pp. 104-105).

Precisament va ser un encàrrec editorial per a un llibre de biografies el que tornà a revifar la relació epistolar de Riera Llorca tant amb Víctor Alba com amb Manuel de Pedrolo. El gènere biogràfic sempre havia tingut, ja des d'època clàssica, només cal recordar les *Vides paral·leles*, de Plutarc (80 dC), un gran predicament; a casa nostra va actualitzar el gènere amb èxit Josep Pla i la seva sèrie d'*Homenots* a partir de finals de la dècada dels anys cinquanta, però cal recordar que ja abans Domènec Guansé (1894-1978) havia donat a conèixer, precisament a Mèxic, els seus excel·lents *Retrats literaris* (1947), que ampliaria a Barcelona amb el títol d'*Abans d'ara: retrats literaris* (1966). Riera Llorca s'afegiria a aquest corrent amb el seu *Nou obstinats* (Selecta, 1971), amb exemples de resiliència i tossuderia de bona llei, entre els quals hi havia Víctor Alba i Manuel de Pedrolo (vid. Annex I, 1 i 2), que acceptaren la proposta.

Poc després d'aquest episodi, la correspondència ja dona fe de les reunions prèvies i dels acords pactats, que, en una obra d'aquest tipus, es van actualitzant al compàs de les circumstàncies. La idea era que aquesta *Catalan Anthology* havia de comptar amb representació d'assagistes, poetes, novel·listes i dramaturgs. Cal dir que els nostres editors optaren per fer una antologia eclèctica i asèptica, que acontentés tots els animals de ploma del país, tot mirant de no trepitjar ulls de poll del «genus irritabile vatum», cosa prou difícil, tot s'ha de dir. Per tant, no pretengueren fer una antologia d'autor, com la que havia fet Joan Triadú amb la seva *Antologia de la poesia catalana (1900-1950)* (Selecta, 1951) i *Antologia de contistes catalans* (Selecta, 1951), que havia fet tronar i ploure, sobretot per les queixes dels exclosos.[10] Entre altres coses, segurament perquè no se'n sentirien prou competents per a això, i perquè indubtablement volien donar una imatge consensuada de la producció literària contemporània davant del PEN American Center en particular i de la societat americana en general. Si la finalitat hagués estat pontificar sobre la producció literària dels darrers quaranta anys,

9. Poc s'ha parlat de la situació precària en què es van trobar molts dels nostres exiliats retornats a la pàtria amb unes pensions insuficients, que patien la devaluació constant de la moneda dels països d'Amèrica Llatina que els van acollir, que els va obligar a fer tots els papers de l'auca, ja en una edat provecta, per assegurar-se el plat a taula. Vegeu, en aquest sentit, per exemple, les maniobres de Riera Llorca en *Epistolari Domènec Guansé & Joan Coromines, Albert Manent i Vicenç Riera Llorca*, edició de Josep Ferrer i Joan Pujadas. Proemi de Carles Duarte. Pròleg de Jordi Manent, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2024, 396 pp., i *Epistolari Vicenç Riera Llorca & Miquel Ferrer (1965-1981)*, edició de Josep Ferrer i Joan Pujadas, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 2025, 323 pp.

10. Vegeu, en aquest sentit, les opinions ponderades de Joan Fuster sobre aquesta qüestió a *Pont Blau*: Joan Fuster, «La raó de cadascú», *Pont Blau* (Mèxic), núm. 18 (abril de 1954), pp. 110-112. Recollit en Joan Fuster, *Papers d'exili (1959-1967)*, edició a cura de Josep Ferrer i Joan Pujadas, Barcelona, Curial, 1995, pp. 158-160.

segurament haguessin triat per fer l'antologia homes com l'esmentat Joan Triadú, o com Josep M. Castellet i Joaquim Molas, que feia relativament poc que havien publicat una *Poesia catalana del segle XX* (Edicions 62, 1963) amb un clar «intent d'interpretació històrica», com ja deixaven ben aclarit a la tercera ratlla de la «Justificació» inicial. O el mateix Joan Fuster, que ell tot sol acabava de publicar una excel·lent i ponderada *Literatura catalana contemporània* (Curial, 1971).

El que sí que havia quedat clar és que la *Catalan Anthology* havia de ser una representació de la producció literària en els seus diversos vessants feta des del final de la Guerra Civil ençà. L'índex definitiu consensuat[11] és prou representatiu i no s'hi troben a faltar absències destacades, i les que hi ha, com les de Terenci Moix o Guillem Frontera o Joan Perucho, és perquè se'n van desentendre segurament per desídia (o per motius inconfessables) o com la de Gabriel Ferrater, que malauradament s'havia suïcidat aquell mateix any 1972 o la de Joan Vinyoli, clar. Els nostres curadors, bàsicament Riera Llorca i Pedrolo, es van repartir la feina, d'acord amb les afinitats personals de cadascú, de contactar amb els autors seleccionats per demanar l'autorització pertinent. Aquesta asèpsia en la tria va fer que fins i tot fossin els mateixos autors antologats els qui triessin els fragments que els havien de representar, obviant el fet que no sempre un mateix és el millor crític de la seva obra, criteri que no es va mantenir en la introducció, de Víctor Alba, marcadament personal, i descaradament política: *Introduction. Catalonia and Her Culture*.[12]

Com ja intuïa Manuel de Pedrolo de bon començament (c. 41, a V. Riera Llorca, 27 juny 1972): «ja vaig veient que el problema gros seran els traductors». I efectivament així va ser. Catalunya sempre ha estat terra d'excel·lents traductors: només cal recordar, pel que fa al segle XX, els noms de Carles Riba, i la seva traducció de l'*Odissea*, d'Homer; o Josep M. de Sagarra, i la seva *Divina Comèdia*, del Dant, o Josep Carner, i la seva versió del *Pickwick*, de Charles Dickens, veritables monuments a la llengua catalana. Després de la Guerra Civil (1936-1939), malgrat les prohibicions i els entrebancs de la censura, la tradició de bones traduccions al català es va reprendre; però una cosa era traduir de les diverses llengües europees al català —els mateixos Víctor Alba, Riera Llorca i Pedrolo havien fet de traductors en diversos moments de la seva vida, tant al català com al castellà, *pro pane lucrando*—, i una cosa molt diferent era fer-ho a la inversa, cosa que avui dia afortunadament ja no passa i les traduccions d'obres catalanes

11. Vid. Annex II, 3: «Índex de la Literature of Catalonia. A Contemporary Anthology, 1974»
12. Vid. Annex II, 2: «Introducció. "Catalunya i la seva cultura", per Víctor Alba».

a totes les llengües del món es fan amb solvència i mestratge. I és aquí on la tasca de recercar traductors anglesos o nord-americans que tinguessin bon coneixement del català no va ser gens fàcil. És clar que hi havia hagut precedents, com l'*Anthology of Catalan Lyric Poetry* (Oxford, 1953), de Joan Triadú, o *The pigeon girl* [*La Plaça del Diamant*] (translated from the Catalan by Eda O'Shiel, London, 1967), de Mercè Rodoreda, sense cap mena de dubte la més internacional dels nostres escriptors contemporanis, eren casos excepcionals, però gens freqüents, per no dir completament excepcionals.

Finalment les persones triades, o més ben dit «trobades», van ser un professor anglès jubilat que vivia a Vilassar de Mar, i que tenia una traducció inèdita de *Totes les bèsties de càrrega* de Manuel de Pedrolo a l'anglès, Frank Akehurst, que és qui carregà amb la majoria de la tasca, i l'exquisida assagista gal·lesa Esyllt T. Lawrence, esposa de Lluís Ferran de Pol; puntualment, la cunyada de Joan Sales, Willa Folch-Pi, que ja tenia enllestida una traducció d'*Incerta glòria*, que no s'arribà a publicar mai, aportà la seva traducció d'aquesta obra mestra de Sales, i, bàsicament per a les notes biobibliogràfiques finals, Hollis Brannon s'afegí a última hora a la nòmina de traductors. El problema que hi podria haver és que la majoria dels traductors disponibles eren britànics i no nord-americans, i els nostres homes temien que això pogués despertar susceptibilitats dialectals. Per evitar això, es contactà pel febrer de 1973, ja la feina molt avançada, amb professors de l'Institut d'Estudis Nord-americans: E. Flager, R. Ramsey i, amb preferència, per un joveníssim Sam Abrams, qui, tot i la seva joventut, era ja el més ben preparat. Tot i les prevencions inicials, Abrams acceptà fer la revisió del material traduït de la *Catalan Anthology*, però les coses no acabaren d'anar prou bé, per no dir malament del tot.

A finals de 1973 (15 de novembre de 1973), el PEN demana mostres de l'obra amb vistes a començar a sondejar editorials per a la publicació del volum —es parla fins i tot de la Columbia University Press (c. 66, de V. Alba a V. Riera Llorca, 31 octubre 1974)—, alhora que suggereixen el nom de David Rosenthal per a la revisió final de tot el material, que s'havia d'enllestir per l'abril de l'any següent, 1974. David H. Rosenthal (1945-1992), que durant la dècada dels any vuitanta faria una meritòria tasca per donar a conèixer la literatura catalana al món anglosaxó, començant per la seva traducció anglesa de l'emblemàtica novel·la de cavalleries catalana *Tirant lo Blanc*, de Joanot Martorell, i continuant per obres tan fonamentals com *La plaça del diamant*, de Mercè Rodoreda, *Solitud*, de Víctor Català, o *Incerta glòria*, de Joan Sales, acceptà l'encàrrec tot sembla indicar sense gaire entusiasme.

A finals de maig de 1974, la tasca estava enllestida: un patracol de 377 pàgines mecanoscrites amb un títol doble: «*Catalonia Today. A Literary Anthology / Literature of Catalonia. A Contemporary Anthology*», *Manuel de Pedrolo – Vicenç Riera Llorca, editors*. La sensació final de tot plegat la resumeix molt bé Pedrolo en una carta a Riera Llorca: «Bé, amic, el fet és que ja tenia ganes d'acabar. Tu, no?» (c. 69, 26 maig 1974)

Però la història no s'acabà aquí: fa un altre pas de rosca i adopta tints de sainet esqueixat al compàs dels inevitables canvis anuals en la Presidència del PEN America Center, als quals s'afegeix que Robert Payne, avalador del projecte, deixà la presidència del Translation Committee del PEN America l'any 1976, i tot això amanit amb una certa desgana, s'intueix, d'assumir un projecte de l'antiga direcció. Tot plegat condemnà aquesta *Catalan Anthology* al fracàs. Vegem-ho:

Una de les darreres referències a aquesta *Catalan Anthology* és una carta de Víctor Alba de tres anys després: «De la cosa del PEN, aquesta còpia d'una carta i un informe de Frances Keene (la dona que s'ocupa del projecte) al nou president del PEN et dirà com està: malament. Perquè de retop el projecte ha estat víctima de les lluites internes del PEN —i ja saps que les lluites entre intel·lectuals són de més mala llet que les de qualsevol altre estament—. A veure si el salven. Espero que sí... Però, en realitat, un cop donada l'antologia al PEN, nosaltres ja no hi tenim responsabilitat.» (c. 75, de V. Alba a V. Riera Llorca, 11 gener 1977).

La carta i l'informe de Mrs. Frances Keene, escrits des d'Oslo, manuscrits i de lletra a voltes difícil d'entendre, en què relata els fets de memòria, es poden llegir en els documents 4 i 5 de l'Annex II d'aquest Epistolari. En l'Informe, adreçat a Stefan Congrat-Butler, membre del Patronat del PEN America Center entre 1974-1977, s'hi barregen acusacions malèvoles sobre la qualitat de les traduccions, es critica la manca de cessió legal de drets d'autor per poder publicar l'antologia, queda retratat el paper galdós de Mrs. Kirsten Michalski, secretària executiva del PEN America Center entre 1970 i 1976, que va ser la que va enviar el xec de 2.000 dòlars inicials, dubtant de manera infame de la justificació d'algunes despeses... En fi, com deia Víctor Alba, «molta mala llet».

Anys després Pere Pagès (Víctor Alba) passarà comptes sobre aquest afer, amb el seu to contundent característic, a aquest projecte fallit en el seu llibre de memòries *Sísif i el seu temps. II. Costa amunt*, en què acusa de deslleialtat, sense que ho puguem demostrar, el revisor general de l'obra, David H. Rosenthal, potser perquè, posats a ser malèvols, no perjudiqués la seva futura *Modern Catalan Poetry: An Anthology. Poems selected and*

translated from the Catalan (Saint Paul: New Rivers Press, 1979, 193 pp.), una bonica edició amb reproduccions d'obres de Picasso, Joan Miró, Antoni Tàpies, Joan Ponç, Joan Brossa, Arranz Bravo, Frederic Amat, Joan Pere Viladecans, Bartolozzi, i l'Equip Crònica, en la qual ja estava treballant:

> «Una altra experiència desagradable fou quan el PEN americà l'invità [a Víctor Alba] a anar a una conferència sobre traduccions a Nova York. Hi parlà de les "petites llengües" i de la censura franquista. Bashevis Singer [que rebria el Premi Nobel de Literatura de 1978] li daria suport en demanar que es donessin facilitats a les traduccions d'obres de llengües "menors", com el català, i el PEN li oferí 2.000 dòlars per a pagar les traduccions d'una antologia de la literatura catalana contemporània. *S* [Víctor Alba] només s'encarregà dels diners i demanà a Vicenç Riera Llorca i a Manuel de Pedrolo que en fessin la selecció. Com que sobraven uns quants dòlars, demanaren a David H. Rosenthal que fes una darrera revisió de les traduccions. La feu, cobrà i els digué que no estava d'acord amb la selecció. La Universitat de Columbia semblava disposada a publicar l'antologia, però Rosenthal tornà a Nova York i es trobà amb una poetessa amiga seva de nova presidenta del PEN; l'antologia no es publicà mai. El dogmatisme d'una capelleta féu, així, que els escriptors catalans continuessin ignorats en els països de parla anglesa. Només es conegué el *Tirant*, que el tal Rosenthal traduí.»[13]

I aquí s'acaba aquesta història que l'edició de *La «Catalan Anthology» del P.E.N. America. Epistolari Manuel de Pedrolo & Vicenç Riera Lloca & Pere Pagès (Víctor Alba) (1954-1986)* recupera alhora que publica per primera vegada la correspondència completament inèdita entre Vicenç Riera Llorca, Manuel de Pedrolo i Pere Pagès (Víctor Alba), que aporta informació de primera mà sobre aquesta desconeguda *«Catalan Anthology»*, encarregada pel PEN dels Estats Units, que hagués estat una excel·lent oportunitat de donar a conèixer al món nord-americà i, de retop, al mon la literatura catalana contemporània en aquell moment crucial de final del franquisme. Per les pàgines d'aquesta correspondència el lector té constància de la feina generosa i altruista de Riera Llorca, Pedrolo i Alba, també escriptors, per donar a conèixer l'obra dels seus col·legues dins l'àmbit internacional.

Tot i que el projecte, enllestit completament, no reeixí, aquest volum que teniu a les mans dona a conèixer aquest fet i reivindica la feina feta per Riera Llorca, Pedrolo i Alba, malgrat les vicissituds malaurades que n'impediren la culminació. Vicenç Riera Llorca i Pere Pagès (Víctor Alba), bregats en els

13. Vid. Víctor Alba, *Sísif i el seu temps. II. Costa amunt*, Barcelona, Laertes, 1990, pp. 222-223.

múltiples revessos de l'exili, i Manuel de Pedrolo, acostumat a lluitar contra la Dictadura franquista i la Censura, avesats tots ells a entendre la vida més com un servei a la llengua, a la cultura, als ideals i a Catalunya, gairebé sempre fet amb més sacrifici que glòria i guany, no van fer escarafalls per aquest contratemps, i van continuar tirant endavant.

No volem acabar aquestes ratlles sense agrair les facilitats donades per la Biblioteca de la Princeton University (New Jersey, USA), que custodia els fons històrics del PEN America; a l'Arxiu Nacional de Catalunya (ANC), que salvaguarda els fons de Pere Pagès / Víctor Alba, i a la seva filla, Cristina Pagès; a l'Espai Pedrolo del Castell de Costabella, que hostatja els fons de Manuel de Pedrolo, i a la filla d'aquest, Adelais de Pedrolo, per les facilitats donades per a la seva consulta; a Diana Riera, filla de Vicenç Riera Llorca, resident a Mèxic, per les facilitats prestades un cop més; a la Biblioteca de Catalunya per la diligència i eficàcia amb què han atès les nostres diverses consultes, a Carles Duarte, president de la Fundació Pere Coromines, per l'aval d'aquesta entitat a l'hora d'encarar aquest projecte i pel suport econòmic per finançar les còpies digitals del patracol de la Princeton University. I, *last but not least*, al Dr. Joan Ferrer i Costa, de la Universitat de Girona (UdG), pel seu ajut incondicional.

A títol personal, a l'amic Jordi Manent, per gestions que ens han facilitat contactes i accessos i, és clar, a Núria Mañé, directora de les Publicacions de l'Abadia de Montserrat, per confiar de seguida en aquest projecte d'edició que ara veu la llum, i a la Institució de les Lletres Catalanes, de la Generalitat de Catalunya, que amb la seva subvenció ha fet viable aquest llibre que teniu a les mans.

Josep Ferrer i Costa
Joan Pujadas i Marquès

Taula general

Pròleg
per Josep Ferrer i Joan Pujadas 5

Epistolari Vicenç Riera Llorca & Manuel de Pedrolo

1. Mèxic, 30-IX-1954 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 21
2. Mèxic, 23-II-1959 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 23
3. Mèxic, 3-VI-1967 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 25
4. Mèxic, 31-VII-1967 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 26
5. Mèxic, 4-XI-1967 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 28
6. Mèxic, 17-I-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 29
7. Mèxic, 19-I-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 32
8. Mèxic, 31-I-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 33
9. Mèxic, 11-II-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 35
10. Mèxic, 27-II-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 36
11. Mèxic, 14-III-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 39
12. Mèxic, 13-V-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 41
13. Mèxic, 25-V-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 42
14. Barcelona, 2-VII-1968 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 45
15. Mèxic, 7-VII-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 47
16. Mèxic, 20-VII-1968 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 48
17. Barcelona, 29-VII-1968 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 50
18. Mèxic, 9-I-1969 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 52
19. Mèxic, 16-V-1969 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 52
20. Mèxic, 3-VII-1969 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 54
21. Barcelona, 11-VII-1969 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 55
22. Mèxic, 14-VII-1969 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 56
23. Mèxic, 10-VIII-1969 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 57
24. Barcelona, 15-VIII-1969 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 58
25. Mèxic, 18-VIII-1969 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 59
26. Pineda, 26-I-1970 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 59
27. Barcelona, 31-I-1970 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 60
28. [Barcelona, febrer 1970] de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 61
29. Pineda, 6-II-1970 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 66
30. Pineda, 28-VII-1970 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 67

31. Pineda, 7-VIII-1970 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 68
32. Barcelona, 11-IX-1970 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 69
33. Pineda, 14-IX-1970 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 70
34. [Barcelona, desembre 1971] de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 72
35. Barcelona, 7-I-1972 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 72
36. Pineda, 4-IV-1972 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 73
37. Pineda, 5-VI-1972 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 74
38. Barcelona, 8-VI-1972 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 79
39. Pineda, 12-VI-1972 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 85
40. Barcelona, 14-VI-1972 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 86
41. Barcelona, 27-VI-1972 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 87
42. Barcelona, 14-VIII-1972 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 88
43. Barcelona, 2-X-1972 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 89
44. Pineda, 30-X-1972 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 91
45. Barcelona, 30-X-1972 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 93
46. Barcelona, 5-I-1973 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 94
47. Barcelona, 18-I-1973 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 95
48. Barcelona, 10-II-1973 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 96
49. Pineda de Mar, 24-II-1973 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 97
50. Barcelona, 19-III-1973 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 99
51. Barcelona, 3-IV-1973 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 100
52. Pineda, 6-IV-1973 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 101
53. Barcelona, 20-X-1973 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 103
54. Pineda, 19-XII-1973 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 104
55. Barcelona, 24-XII-1973 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 105
56. Barcelona, 7-I-1974 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 106
57. Pineda, 8-I-1974 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 107
58. Barcelona, 13-I-1974 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 109
59. Barcelona, 29-I-1974 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 110
60. Pineda, 30-I-1974 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 111
61. Pineda, 31-I-1974 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 113
62. Pineda, 31-I-1974 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 114
63. Barcelona, 2-II-1974 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 115
64. Barcelona, 3-III-1974 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 116
65. [Pineda, 15-III-1974] de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 117
66. Pineda, 20-III-1974 de Vicenç Riera Llorca a Manuel de Pedrolo 118
67. Barcelona, 25-III-1974 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 120
68. Barcelona, 3-V-1974 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 120
69. Barcelona, 26-V-1974 de Manuel de Pedrolo a Vicenç Riera Llorca 121

Epistolari Vicenç Riera Llorca & Pere Pagès (Víctor Alba)

1. Mèxic, 8-XI-1957 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 125
2. Mèxic, 23-XI-1957 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 126
3. Mèxic, 1-XII-1957 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 127
4. Mèxic, 28-I-1958 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 128
5. Mèxic, 1-VI-1958 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 130
6. Mèxic, 20-I-1959 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 131
7. Washington, 24-I-1959 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 133
8. Mèxic, 25-I-1959 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 135
9. Mèxic, 18-IV-1960 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 136
10. Mèxic, 16-I-1961 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 138
11. Mèxic, 21-XI-1965 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 140
12. Mèxic, 29-I-1967 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 142
13. [Barcelona,] 12-V-1969 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 144
14. Mèxic, 16-V-1969 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 147
15. Mèxic, sense data — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 149
16. [Barcelona,] 7-IX-1970 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 152
17. [Kent, Ohio,] 28-II-1971 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 154
18. [Barcelona,] 20-IV-1971 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 155
19. [Barcelona,] 14-VII-1971 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 156
20. [Barcelona,] 16-VIII-1971 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 158
21. Padilla [Barcelona], 23-VIII-1971 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 159
22. Pineda, 19-XI-1971 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 160
23. [Kent, Ohio,] 30-XI-1971 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 161
24. Pineda, 30-XII-1971 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 164
25. [Barcelona,] 15-I-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 165
26. [Barcelona,] 2-VI-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 166
27. Pineda, 12-VI-1972 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 167
28. Pineda de Mar, 16-VI-1972 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 168
29. [Sant Pere de Ribes,] 23-VI-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 169
30. Pineda, 26-VI-1972 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 170
31. [Sant Pere de Ribes,] 5-VII-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 172
32. Pineda, 7-VII-1972 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 173
33. [Sant Pere de Ribes,] 11-VII-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 174
34. Pineda, 24-VII-1972 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 175
35. [Sant Pere de Ribes,] 29-VII-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 176
36. [Sant Pere de Ribes, juliol 1972] — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 178
37. Pineda, 26-VIII-1972 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 179
38. [Sant Pere de Ribes,] 28-VIII-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 180

39. Pineda, 30-VIII-1972 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 182
40. [Sant Pere de Ribes,] 3-IX-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 184
41. [Kent, Ohio,] 14-XI-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 186
42. Pineda, 2-XII-1972 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 187
43. [Kent, Ohio,] 14-XII-1972 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 189
44. [Sant Pere de Ribes,] 6-IV-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 190
45. Pineda de Mar, 16-IV-1973 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 190
46. [Sant Pere de Ribes,] 22-IV-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 193
47. Pineda de Mar, 10-V-1973 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 194
48. [Sant Pere de Ribes,] 18-V-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 196
49. Pineda de Mar, 22-V-1973 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 198
50. [Sant Pere de Ribes,] 31-V-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 199
51. [Sant Pere de Ribes,] 10-VI-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 202
52. [Sant Pere de Ribes,] 15-VI-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 202
53. [Sant Pere de Ribes,] 27-VI-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 203
54. [Sant Pere de Ribes,] 16-VIII-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 203
55. Pineda de Mar, 24-VIII-1973 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 204
56. [Kent, Ohio,] 19-XI-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 205
57. [Kent, Ohio,] 17-XII-1973 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 207
58. Pineda de Mar, 19-XII-1973 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 208
59. [Kent, Ohio,] 4-II-1974 — de P. Pagès a V. Riera i M. de Pedrolo 209
60. Pineda de Mar, 9-II-1974 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 210
61. Pineda de Mar, 11-II-1974 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 213
62. [Kent, Ohio,] 22-II-1974 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 214
63. Pineda de Mar, 26-II-1974 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 215
64. Pineda de Mar, 20-III-1974 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 216
65. Pineda, 17-VI-1974 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 218
66. Kent, Ohio, 31-X-1974 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 219
67. Pineda, 17-XI-1974 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 221
68. Kent, Ohio, 25-XI-1974 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 222
69. Pineda, 31-XII-1974 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 222
70. Pineda, 6-I-1975 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 224
71. [Kent, Ohio,] 14-I-1975 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 225
72. [Kent, Ohio,] 6-X-1975 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 226
73. Kent, Ohio, 22-XI-1976 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 227
74. Pineda de Mar, 26-XII-1976 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 228
75. [Kent, Ohio,] 11-I-1977 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 232
76. Pineda, 2-IV-1979 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 233
77. Pineda de Mar, 1-IV-1986 — de Vicenç Riera Llorca a Pere Pagès 234
78. [Sitges,] 11-IX-1986 — de Pere Pagès a Vicenç Riera Llorca 235

Epistolari Pere Pagès (Víctor Alba) & Manuel de Pedrolo

1. Sant Pere de Ribes, 10-VII-1969 — de Pere Pagès a Manuel de Pedrolo 239
2. Barcelona, 16-VII-1969 — de Manuel de Pedrolo a Pere Pagès 240
3. Barcelona, 27-IX-1971 — de Manuel de Pedrolo a Pere Pagès 241
4. [Kent, Ohio,] 24-XII-1973 — de Pere Pagès a Manuel de Pedrolo 242
5. [Barcelona,] 27-XII-1973 — de Manuel de Pedrolo a Pere Pagès 243
6. Barcelona, 12-II-1974 — de Manuel de Pedrolo a Pere Pagès 244
7. [Barcelona, finals de 1974] — de Manuel de Pedrolo a Pere Pagès 245
8. [Barcelona,] 25-V-1979 — de Pere Pagès a Manuel de Pedrolo 245
9. [Barcelona, 5-VI-1979] — de Manuel de Pedrolo a Pere Pagès 246

Annex I

1. «Manuel de Pedrolo», de Vicenç Riera Llorca 249
2. «Víctor Alba es repensa», de Vicenç Riera Llorca 265
3. «Víctor Alba», de Vicenç Riera Llorca 268
4. «Riera Llorca, la memòria d'una generació», de Víctor Alba 283

Annex II
PEN American Center (Nova York) & Pere Pagès (Víctor Alba)

1. «Traducció, modernització i problemes connexos en la llengua espanyola», conferència pronunciada al PEN American Center de Nova York, per Víctor Alba 287
2. Introducció. «Catalunya i la seva cultura», per Víctor Alba 292
3. Índex de la «Literature of Catalonia. A Contemporari Anthology, 1974» 311
4. [Oslo,] 29-XII-1976 — de Frances Keene a Pere Pagès 314
5. [Oslo,] 29-XII-1976 — de Frances Keene a Stefan Congrat-Butler 315

Taules

Taula de noms 321
Taula general 341

Sota el títol general de *La «Catalan Anthology» del P.E.N. America*, aquest volum aplega la correspondència conservada a tres bandes entre Manuel de Pedrolo, Vicenç Riera Llorca i Pere Pagès (Víctor Alba), escrita entre 1965 i 1981.

Tot i que els temes de conversa d'aquest epistolari són diversos, sense cap mena de dubte el punt central és la preparació i elaboració d'una *Catalan Anthology* contemporània, encarregada pel PEN American a aquests escriptors catalans, que van fer la feina de manera generosa, gratuïta i altruista.

Per bé que el projecte, enllestit completament, malauradament no reeixí, aquest volum dona a conèixer aquest fet fins ara desconegut i reivindica la feina feta per Riera Llorca, Pedrolo i Alba. Malgrat aquest revés, els nostres homes, bregats a lluitar contra la Dictadura franquista i la Censura, avesats tots ells a entendre la vida més com un servei a la llengua, a la cultura, als ideals i a Catalunya, gairebé sempre fet amb més sacrifici que glòria i guany, no van fer escarafalls per aquest contratemps, i van continuar tirant endavant.

ISBN 978-84-9191-439-6

RETALLS, 9

Publicacions de l'Abadia de Montserrat